

Grote Bickersstraat 74
1013 KS Amsterdam

Postbus 247
1000 AE Amsterdam

t 020 522 54 44
f 020 522 53 33
e info@tns-nipo.com
www.tns-nipo.com

Political & Social

Rapport

Geweld tegen chauffeurs en controleurs in het ov

In opdracht van RTL Nieuws

Tim de Beer

F6915 | december 2009

Inhoud

	Inleiding	2
1	Een op vijf voelt zich onveilig tijdens dienst	3
2	Driekwart is afgelopen maanden 'iets' overkomen	5
3	Werkgever doet (volgens werknemer) vaker aangifte van bedreiging of geweld	8
4	Een op drie heeft iets van maatregelen gemerkt	13
5	Conclusie	14

Bijlage 1 Onderzoeksverantwoording

Inleiding

In de periode van 16 tot en 21 december heeft TNS NIPO een onderzoek gedaan onder 554 bus-, tram- en metrobestuurders en controleurs die lid zijn van Abvakabo FNV, CNV, en FNV Bondgenoten. De leden van Abvakabo FNV, FNV Bondgenoten en CNV ontvingen een e-mail van TNS NIPO. Alle respondenten vulden de vragenlijst in op hun eigen pc.

Er werkten 494 buschauffeurs, 33 trambestuurders, 7 metrobestuurders en 20 controleurs (op bus, tram of metro) aan het onderzoek mee.

Om de juiste verhouding van ledenaantallen per bond te krijgen, zijn de resultaten gewogen naar het ledenaantal per vakbond.

Het betreft een zogeheten 1-meting: in november 2008 is onder dezelfde populatie (chauffeurs en controleurs die lid zijn van Abvakabo FNV, FNV Bondgenoten en CNV) een nagenoeg identieke vragenlijst afgenomen.

Uit eerdere onderzoeken naar geweldgebruik blijkt dat mensen die te maken hebben gehad met geweld eerder geneigd zijn aan het onderzoek mee te werken. De respondenten is daarom verteld dat het een onderzoek over 'veiligheid' betreft. Desondanks kan niet worden uitgesloten dat het geweldgebruik in dit onderzoek wordt overschat.

1 Een op vijf voelt zich onveilig tijdens dienst

Aan de chauffeurs, bestuurders en controleurs is gevraagd in welke mate zij zich veilig dan wel onveilig voelen tijdens hun diensten.

Een op de vijf respondenten (19%) geeft aan zich (tamelijk) onveilig te voelen tijdens de dienst, ruim de helft (52%) voelt zich veilig en drie op de tien (29%) zitten hier tussenin.

Een jaar geleden voelde een even groot aandeel (19%) zich (tamelijk) onveilig, maar voelde een minder groot percentage zich veilig (48%). Het veiligheidsgevoel is dus iets toegenomen, zij het niet significant.

---

1 | Aandeel dat zich veilig voelt iets toegenomen (2008: n=1644, 2009: n=554)

	December 2008	December 2009
	%	%
Zeer onveilig	3	2
Tamelijk onveilig	17	17
Noch onveilig noch veilig	33	29
Tamelijk veilig	44	46
Zeer veilig	5	6

Kleiner percentage voelt zich onveilig in stedelijke gebieden

Van degenen die aangeven voornamelijk in stedelijk gebied te rijden, voelen meer mensen zich onveilig (18%) dan van degenen die voornamelijk op het platteland rijden (11%). Nog onveiligere voelen zich bestuurders en controleurs die zowel in stedelijke als in landelijke omgeving werkzaam zijn (23%).

Tussen zes en twaalf uur 's avonds voelt men zich vooral onveilig

Aan de respondenten die zich (tamelijk of zeer) onveilig voelen, is gevraagd wanneer ze zich onveilig voelen. Het meest onveilig voelen de bestuurders en controleurs zich tussen zes en twaalf uur 's avonds (69%) en tussen middernacht en zes uur 's ochtends (28%). Minder dan een op de tien respondenten geeft aan zich tussen zes uur 's ochtends en twaalf uur 's middags het meest onveilig te voelen (8%) of tussen twaalf en zes uur 's middags (8%). Ruim een kwart (27%) geeft aan dat het tijdstip niet van belang is.¹

---

2 | *Nog nadrukkelijker: vooral onveilig tussen 18.00 en 24.00 uur (2008: n=329, 2009: n=101)*

Op welke tijdstippen voelt u zich het meest onveilig?	December 2008	December 2009
	%	%
6.00-12.00 uur 's ochtends	9	8
12.00-18.00 uur 's middags	9	8
18.00-24.00 's avonds	62	69
24.00-6.00 uur 's nachts	27	28
Maakt niet uit	31	27
Geen antwoord	1	1

Basis: bestuurders en controleurs die zich tamelijk of zeer onveilig voelen (n=101)

---

¹ Respondenten konden meer dan een antwoord geven, het totaal telt daarom op tot meer dan 100%.

2 Driekwart is afgelopen maanden ‘iets’ overkomen

Aan de respondenten is een aantal daden van geweld en agressie voorgelegd, en vervolgens gevraagd om aan te geven of zij hier in de afgelopen maanden mee te maken hebben gehad, en zo ja, hoe vaak. Het ging om de volgende incidenten: uitgescholden worden, intimidatie, bedreigd worden met de dood, met een wapen bedreigd worden, bespuugd worden, slachtoffer worden van lichamelijk geweld, bekogeling of beschieting van het voertuig waarin de dienst wordt betrokken, en ‘andere incidenten’.

In totaal geeft exact driekwart (75%) van de bestuurders en controleurs aan dat hem of haar de afgelopen maanden minimaal een van bovenstaande incidenten is overkomen. Dat is een significant lagere score dan in 2008, toen 79% van de bestuurders en controleurs aangaf dat hem of haar ‘iets’ was overkomen.

Een op twintig afgelopen jaar wel eens met wapen bedreigd

Van de respondenten geeft 5% aan in het afgelopen jaar te zijn bedreigd met een *wapen* of iets dat als wapen gebruikt kan worden. In 2008 gaf een nagenoeg even groot percentage (6%) aan dit meegemaakt te hebben. Van de mensen die met een wapen bedreigd zijn, zegt zelfs 9% (1% van alle controleurs en bestuurders) dat dit het afgelopen jaar vaker dan drie keer is gebeurd. Van de respondenten die voornamelijk in stedelijk gebied rijden geeft 5% aan hiermee te maken te hebben gehad.

Een op twaalf heeft afgelopen jaar wel eens met lichamelijk geweld te maken gehad

Een op de twaalf respondenten (8%) geeft aan te aan te maken te hebben gehad met *lichamelijk geweld*. Ook dit percentage ligt lager dan in 2008, toen een op de tien respondenten (10%) aangaf te maken te hebben gehad met lichamelijk geweld – maar ook dit verschil is niet significant. Aan de respondenten die met fysiek geweld te maken hebben gehad, hebben we gevraagd om welke vormen van geweld het hierbij ging. In de meeste gevallen betrof het slaan (56%), duwen (55%), een worsteling (33%), stompen (25%) of schoppen (19%). In 12% van de gevallen betrof het gebruik van een steekwapen, in 5% een poging tot wurging.

Minder vaak bespuugd

Minder dan een kwart van de respondenten (23%) geeft aan in het afgelopen jaar wel eens te zijn *bespuugd*. Dit is aanmerkelijk minder dan een jaar geleden, toen 29% aangaf wel eens bespuugd te zijn. Van degenen die voornamelijk in stedelijk gebied rijden gold dit in 2009 voor 29%.

Even vaak met de dood bedreigd

Behalve naar feitelijk fysiek geweld is ook gevraagd naar ervaringen met bedreigingen. Een op de vijf respondenten (20%) geeft aan in het afgelopen jaar met de dood te zijn bedreigd. In 2008 ging het om een bijna even groot aandeel bestuurders en controleurs (19%). In stedelijk gebied betreft dit bijna een kwart van de bestuurders en controleurs (23%).

Ruim een derde wel eens geïntimideerd

Op de vraag of het de respondent in de afgelopen maanden wel eens is overkomen dat iemand hem of haar probeerde bang te maken door bijvoorbeeld aan te kondigen dat hij of zij na werk opgewacht zou worden, antwoordt 36% bevestigend. Dat is iets minder dan in 2008 (toen gaf 39% dit aan), maar het verschil is niet significant. Van degenen die hier mee te maken hebben gehad, geeft 14% aan dat dit in het afgelopen jaar meer dan tien keer is voorgekomen.

Nog altijd te vaak uitgescholden

Zeven op de tien respondenten (69%) geven aan de afgelopen maanden wel eens te zijn uitgescholden. In 2008 was dit aandeel hoger, maar niet significant hoger (73%). Bijna vier op de tien (37%) die zijn uitgescholden geven aan dat dit meer dan 10 keer is gebeurd in het afgelopen jaar. Van degenen die vooral in stedelijk gebied rijden is 75% in het afgelopen jaar uitgescholden.

Sterke afname van aandeel waarvan vervoermiddel is bekogeld of beschoten

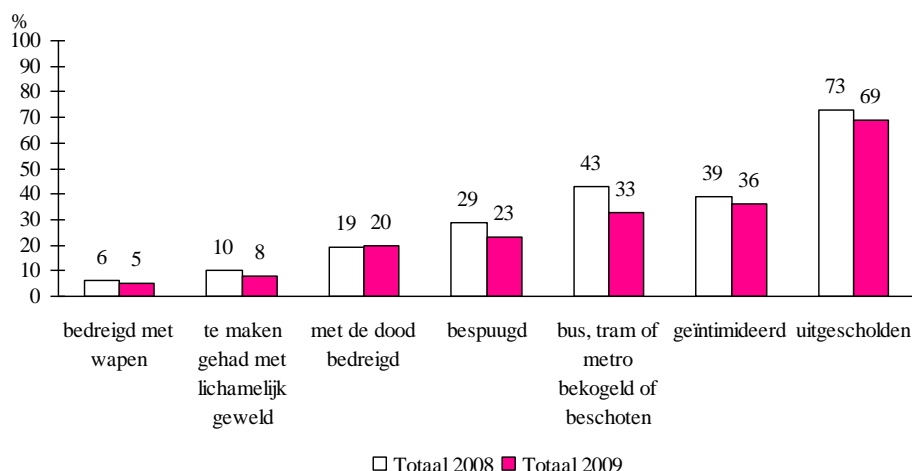
Verbaal en fysiek geweld richt zich niet altijd direct tegen de bestuurder of de controleur, maar ook de bus, tram of metro is doelwit van geweld. Een op de drie respondenten (33%) heeft het in het afgelopen jaar meegemaakt dat hun bus, tram of metro is bekogeld of beschoten. We kunnen het afgelopen jaar van een grote afname spreken, want exact een jaar geleden gaven nog ruim vier van de tien respondenten (43%) aan dit in 2008 te hebben meegemaakt.

De bekogelingen en beschietingen betreffen meestal 'kwajongensstreken' (eieren, maar ook tomaten, appels, ijsballen, vuurwerk), maar ook regelmatig bekogeling met stenen (in één geval zelfs met een vuilniscontainer! - en in enkele gevallen zelfs beschietingen met kogels. In totaal geeft 1% aan dat het voertuig in 2009 wel eens met kogels is beschoten.

---

3 | In vergelijking met 2008 vooral bekogelingen, scheldpartijen en bespugingen afgenomen (% bestuurders en controleurs dat afgelopen maanden met een van de volgende incidenten te maken had, 2008: n=1644, 2009: n=554)

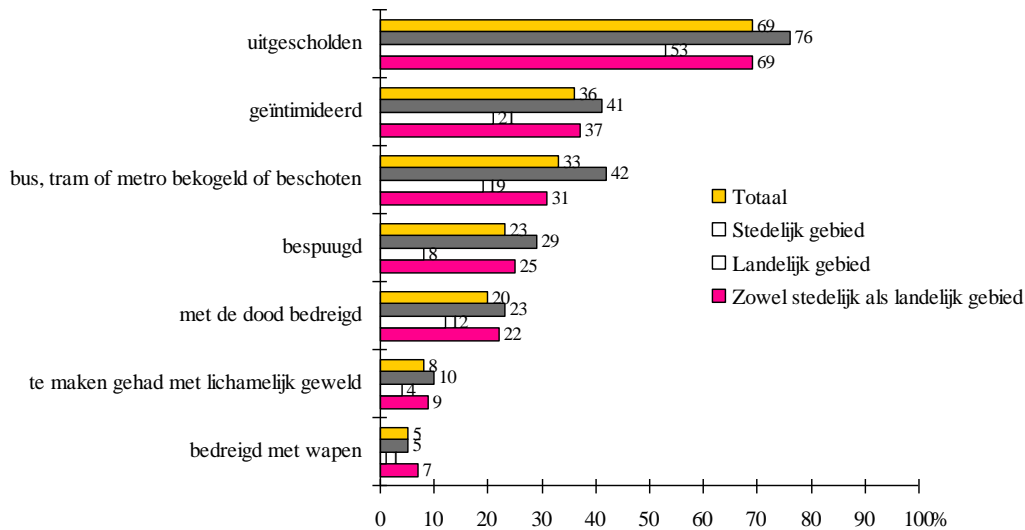

Bron: TNS NIPO, 2009

---

4 | Vooral incidenten in stedelijke gebieden (n=554)

Bron: TNS NIPO, 2009

Nog eens 11% geeft aan dat hen de afgelopen maanden nog op een andere manier iets is aangedaan (was 13% in 2008).

De toelichtingen zijn zeer divers van aard en regelmatig worden ze gebruikt om stoom af te blazen. Ze vertonen grote overeenkomst met de toelichtingen van vorig jaar. Net als destijds wordt opvallend vaak gezegd dat als de chauffeur of controleur een of meer passagiers op wangedrag aansprak deze werd uitgescholden, slechte dienstverlening werd verweten of werd beschuldigd van racisme – in één geval werd er zelfs een rechtszaak tegen de werknemer aangespannen. Ook het voertuig de pas afsnijden (met auto, fiets of voetgangers) en al dan niet de chauffeur een aanrijding aanpraten wordt enkele malen genoemd.

Enkele voorbeelden van andere incidenten:

- * overgoten met vloeistof
- * onbehoorlijke en woedende reacties van passagiers naar aanleiding van nieuwe dienstregeling
- * het voertuig niet laten vertrekken door er voor te gaan staan.

3 Werkgever doet (volgens werknemer) vaker aangifte van bedreiging of geweld

Van de respondenten (46 personen) tegen wie fysiek geweld is gebruikt, hebben bijna negen op de tien dit (soms of altijd) bij hun werkgever gemeld.

Van hen zijn vier op de tien (41%) *ontevreden* over de manier waarop de werkgever hiermee is omgegaan. In 2008 was 50% hier ontevreden over, dit verschil is echter niet significant.

Daarnaast is minder dan een kwart (23%) *tevreden*, in 2008 ging dat nog om 28% - maar ook dit verschil is niet significant. Ruim een derde (36%) is tevreden noch ontevreden.

---

5 | *Iets minder ontevredenheid, maar ook minder tevredenheid over manier waarop werkgever met aangifte fysiek geweld omgaat*

	December 2008	December 2009
	%	%
Zeer tevreden	2	7
Tevreden	26	16
Niet tevreden, maar ook niet ontevreden	22	36
Ontevreden	28	18
Zeer ontevreden	22	23

Basis: respondenten die aangifte van fysiek geweld bij werkgever hebben gedaan (2008: n=149, 2009: n=42)

Waarom zijn chauffeurs en controleurs niet tevreden met de manier waarop de werkgever met een aangifte van geweld omgaat? Vaak noemt men de reactie ‘het wordt niet serieus genomen’, of wordt er ‘verder helemaal niets mee gedaan’. Ook wordt vaak opgemerkt dat men te horen krijgt dat het ‘bij het werk hoort’ – of zelfs dat het ‘de eigen schuld was’.

Op de vraag wie er in actie komt in het geval de respondent alarm slaat bij bedreiging geven respondenten die voornamelijk in de stad rijden in ieder geval vaker aan te rekenen op de veiligheidsdienst van de busmaatschappij. Van alle respondenten geeft 34% aan dat de veiligheidsdienst in actie komt, van de respondenten die voornamelijk in stedelijk gebied werken, rekt 45% hier op. Op het platteland rekt men nog relatief vaak op de tussenkomst van passagiers of omstanders (19% versus 11% in de stedelijk gebied). In 2008 vonden we soortgelijke verschillen tussen bestuurders en controleurs in stad en platteland.

---

6 | *In de stad rekt men vaak op de veiligheidsdienst, op het platteland nog relatief vaak op omstanders (n=554)*

<i>Wie komen er in actie als u alarm slaat?</i>	totaal	stedelijk	landelijk	beide evenveel
	%	%	%	%
de politie	73	79	71	67
collega's	38	34	45	40
veiligheidsdienst	34	45	24	26
passagiers/omstanders	15	11	19	17
niemand	7	4	6	10
weet niet	8	5	12	10

Bijna helft werknemers weet nog niet of werkgever aangifte doet

Werknemers weten nog altijd vaak niet of hun werkgever aangifte doet bij de politie als zijzelf of een collega tijdens het werk wordt bedreigd of het slachtoffer wordt van geweld. Maar dit percentage is in vergelijking met een jaar geleden geslonken.

Wat *bedreiging* betreft geven vier op de tien (42%) aan het niet te weten, een jaar geleden gold dat nog voor 49% van de bestuurders en controleurs. Wat *geweld* betreft geeft ruim een derde (36%) aan het niet te weten, terwijl in 2008 dat nog voor 44% gold.

We zien ook significante verschillen ten opzichte van vorig jaar in de percentages bestuurders en controleurs die menen dat hun werkgever altijd aangifte doet in geval van bedreiging dan wel het gebruik van lichamelijk geweld.

Ruim een kwart (26%) geeft aan dat hun werkgever altijd aangifte doet in geval van *bedreiging* (2008: 19%). Twee op de tien (20%) denken dat dit soms gebeurt en een op de tien (10%) meent dat dit nooit gebeurt.

Wat *geweld* betreft geeft nu 46% aan dat hun werkgever altijd aangifte doet (2008: 37%), een op de acht (12%) denkt dat dit soms gebeurt en een op de twintig (5%) meent dat dit nooit gebeurt.

---

7 | *Vaker aangifte door werkgever, nog altijd veel (maar minder) onwetendheid over aangifte werkgever in geval bedreiging of geweld (2008: n=1644, 2009: n=554)*

	Doet werkgever aangifte bij politie bij bedreiging van medewerker?		Doet werkgever aangifte bij politie bij geweld tegen medewerker?	
	December 2008	December 2009	December 2008	December 2009
	%	%	%	%
Ja, altijd	19	26	37	46
Ja, soms	21	20	12	12
Nee, nooit	9	10	6	5
Weet niet	50	42	44	36
Geen antwoord	1	1	0	1

Werknemers werkzaam in stedelijke gebieden weten minder vaak niet of hun werkgever aangifte doet, zowel als het bedreiging betreft (35%) als in geval van lichamelijk geweld (29%).

Wat aangifte tegen bedreiging betreft geeft 32% in stedelijke gebieden aan dat hun werkgever 'altijd' aangifte doet, wat aangifte tegen lichamelijk geweld betreft bedraagt dit percentage zelfs 54%.

Een op vijf voelt zich onveilig.. twee op vijf denken dat collega's zich onveilig voelen

Opvallend: 19% van de chauffeurs en controleurs gaf aan zich tijdens diensten onveilig te voelen, maar met hun collega's is het erger gesteld, denken ze. Twee keer zoveel bestuurders en controleurs (40%) denken dat veel collega's zich onveilig voelen. In 2008 zagen we overigens nagenoeg dezelfde percentages bij deze vragen.

Chauffeurs en controleurs werkzaam in stedelijke gebieden onderschrijven de stelling dat veel collega's zich onveilig voelen overigens veel vaker (48%) dan de chauffeurs en controleurs in landelijke gebieden (23%).

Verder is ruim de helft (56%) het eens met de stelling dat er meteen gereageerd wordt wanneer hij of zij alarm slaat (in 2008: 54% eens).

---

8 | *Nog altijd veel (maar minder) onwetendheid over aangifte werkgever in geval bedreiging of geweld (2008: n=1644, 2009: n=554)*

	'Veel collega's voelen zich onveilig tijdens hun dienst'		'Ik vertrouw er op dat er meteen gereageerd wordt wanneer ik alarm sla wanneer iemand mij tijdens mijn dienst bedreigt'	
	December 2008	December 2009	December 2008	December 2009
	%	%	%	%
Helemaal mee eens	10	7	26	28
Grotendeels mee eens	32	33	28	28
Noch eens, noch oneens	36	33	15	16
Grotendeels mee oneens	18	22	21	21
Helemaal mee oneens	2	1	10	7
Geen antwoord	3	4	0	0

Ontevredenheid over preventie maatregelen, maar er is wél vooruitgang geboekt

Wat preventieve maatregelen betreft is men minder tevreden. Maar net iets meer mensen zijn het eens dan eens met de stelling dat men over voldoende middelen beschikt om alarm te slaan (42% eens, 37% oneens). Toch is hier vooruitgang geboekt ten opzichte van vorig jaar, toen 37% het eens was met deze stelling en 42% oneens.

Het meest ontevreden zijn de werknemers over de inspanningen van hun werkgever om geweld te voorkomen. Twee op de tien (21%) vinden dat die inspanningen voldoende zijn, 48% is het hier mee oneens. Maar ook hier zien we verbetering: in 2008 onderschreef 16% deze stelling en was 57% het hier mee oneens.

---

9 | *Voorkomen nog altijd te weinig, maar er is lichte vooruitgang geboekt (2008: n=1644, 2009: n=554)*

	'Mijn werkgever spant zich voldoende in om agressie te voorkomen'		'Ik vind dat ik over voldoende middelen beschik om alarm te slaan als iemand mij bedreigt met lichamelijk geweld'	
	December 2008	December 2009	December 2008	December 2009
	%	%	%	%
Helemaal mee eens	1	3	8	9
Grotendeels mee eens	14	18	29	33
Noch eens, noch oneens	27	30	21	21
Grotendeels mee oneens	36	33	29	29
Helemaal mee oneens	21	15	13	9
Geen antwoord	0	1	0	0

---

4 Een op drie heeft iets van maatregelen gemerkt

Een op de drie (33%) bestuurders en controleurs heeft iets gemerkt van maatregelen om de veiligheid te bevorderen, twee van de drie (67%) hebben dat niet.

Van de respondenten die het afgelopen jaar iets hebben gemerkt van maatregelen (n=185), is de overgrote meerderheid positief over de effectiviteit ervan (87%), 7% is enigszins negatief en 6% weet (nog) niet wat hij of zij er van moet denken.

5 Conclusie

Concluderend kunnen we stellen dat we *overall* aanknopingspunten voor verbetering van de situatie zien.

Op een aantal vlakken is daadwerkelijk verbetering zichtbaar: er zijn in 2009 minder incidenten te melden dan in 2008 (75% geeft nu aan de afgelopen maanden 'iets' te hebben meegemaakt, tegenover 79% in 2008).

Daarnaast vinden bestuurders en controleurs significant vaker dan in 2008 dat hun werkgever zich voldoende inspant om agressie te voorkomen, waarbij direct de kanttekening moet worden geplaatst dat de score nog altijd zeer matig is: slechts 21% vindt dit, tegenover 16% in 2008.

Ook zeggen een stuk meer bestuurders en controleurs nu dat hun werkgever 'altijd' aangifte bij de politie doet bij bedreiging van de werknemer (26% nu, tegenover 19% in 2008) en in geval van lichamelijk geweld tegen de werknemer (46% nu, tegenover 37% in 2008). Het percentage dat niet zegt te weten of de werkgever aangifte doet is weliswaar geslonken, maar is nog altijd aanzienlijk (in geval van bedreiging weet 42% het niet, in geval van lichamelijk geweld weet 36% het niet).

Eerder genomen maatregelen hebben zin (de overgrote meerderheid die er van gehoord heeft is positief over de effectiviteit), maar ze zijn niet erg bekend: slechts een op de drie bestuurders en controleurs heeft er het afgelopen jaar iets gemerkt van maatregelen.

Dat er echter nog veel moet gebeuren aan de veiligheidssituatie van bestuurders en controleurs in het openbaar vervoer, blijkt wel uit het percentage dat zich nog altijd onveilig voelt tijdens de diensten (19%). Dat (hoge) percentage doet afbreuk aan het percentage dat zich wél veilig zegt te voelen (52% nu, tegenover 48% in 2008).

Wat dat betreft is er nog weinig vooruitgang geboekt.

Bijlage 1 Onderzoeksverantwoording

In deze bijlage wordt ingegaan op de methode van onderzoek, de percentages op de variabelen geslacht, leeftijd en duur werkzaamheid en afrondingen van percentages.

Steekproef

In de periode van 16 tot en 21 december 2009 heeft TNS NIPO onderzoek gedaan onder 554 bus-, tram- en metrobestuurders en controleurs die lid zijn van Abvakabo FNV, CNV en FNV Bondgenoten. De leden van deze bonden ontvingen een e-mail van TNS NIPO. Alle respondenten vulden de vragenlijst in op hun eigen pc.

In totaal werkten 494 buschauffeurs, 33 trambestuurders, 7 metrobestuurders en 20 controleurs op bus, tram of metro aan het onderzoek mee. Om de juiste verhouding van het ledenaantal per bond te krijgen, zijn de resultaten hier op gewogen.

In 2008 is de 0-meting gehouden. Deze meting had plaats in de periode van 17 tot en 30 november 2008 en werd gehouden onder 1644 bus-, tram- en metrobestuurders en controleurs die lid zijn van Abvakabo FNV, CNV, en FNV Bondgenoten. De respons was toentertijd hoger omdat de veldwerkperiode langer was, en omdat leden van Abvakabo FNV en FNV Bondgenoten in eerste instantie een brief van hun vakbond kregen waarin om hun toestemming werd gevraagd. De leden van CNV die hier toestemming voor hadden gegeven, ontvingen een e-mail van TNS NIPO. Alle respondenten vulden de vragenlijst in op hun eigen pc.

	2008 (n=1644)	2009 (n=554)
Variable	%	%
Geslacht		
Man	90	89
Vrouw	10	11
Leeftijd		
18-24 jaar	0	1
25-34 jaar	5	8
35-54 jaar	60	60
55-70 jaar	34	31
Wil niet zeggen	1	0
Hoe lang werkzaam		
Minder dan een jaar	-	-
1-4	14	25
5-9	15	14
10-14	9	8
15-19	13	8
20-24	15	15
25-29	13	11
30-50	21	20
Geen antwoord	1	0

Toelichting tabellen

Afrondingen

Alle percentages die in het rapport vermeld staan, zijn volgens een vaste afrondingsinstructie berekend. Het gevolg kan zijn dat optellingen van de afzonderlijke percentages niet precies gelijk zijn aan de apart vermelde som van deze percentages. Indien zo'n klein verschil zich voordoet, is dit te wijten aan het afronden.

In sommige gevallen kunnen ondervraagden op een vraag meer antwoorden geven, waardoor het totaal van de antwoorden boven de 100% uitkomt.